

HRONIKA TEKUĆIH ZBIVANJA (VII)

poslednji prevodi milene šafarik

IN MEMORIAM

žarko radaković

»Hronika tekućih zbivanja« je nizanje »post-istorijskih« tekstualnih reakcija na zbivanja koja su najčešće ostajala u senci velikih istorijskih događaja. Ujedno je ona istraživanje mentaliteta protagonista »post-istorijskih« zbivanja i »istorijskih događaja«. »Hronika tekućih zbivanja« je dosada objavljivana u danas, sticajem raznih okolnosti, jedva još postojećem listu »Književna reč«. Njeni su se tekstovi nicali u toku 1989. i 1990. godine, sledećim redosledom: Juliju Kniferu (Književna reč, br. 350), Thomas Bernhard & »Different Trains« Stevea Reicha (K. R, 351), Pisac kao žrtva (K. R, 352), Bacih Peru Katanica u Dunav (K. R, 356), Nedovršena povest o Fjodoru Mihajloviču Dostojevskom (K. R, 360) i Događaji koji bi mogli biti od istorijskog značaja (K. R, 363). »Hronika tekućih zbivanja« ovde nastavlja svoje nizanje...

»Najbolja je filmska režija ona koju gledalac ne primeti.« William Wyler

Dragi Žarko, evo najzad moga prevoda »Meditations on a Chinese Island«, Kennetha Whitea... Nije bilo lako preneti sve misli i asocijacije, ali ja sam se oslonila na svoje dugogodišnje prevodilačko iskustvo. Tu i tamo sam »vrđnula« od originala. Nadam se da to čitaoci »neće primetiti«.

Draga tetka Mila, Vaš prevod nas uvodi u svet »meditacija« francusko-škotskog keltologa, geo-poetičara i kosmopolite Keneta Vajta... Baš Vaše »vrđanje« od originala čini Vajta i piscem našega jezika... Jer prevodenje mora biti i »vrđanje« od originala (tako da ga čitalac ne primeti i sa užtkom ga samo nasluti)... Jer čitanje prevodne književnosti jeste doživljaj prevodiočevih »vrđanja« (a ne samo »kontrolisanje« tačnosti prenošenja)... Jer čitanje prevodne književnosti jeste poverenje prevodiocu (i osećanje bliskosti i ljubavi prema njemu)... Hvala na Kenetu Vajtu.

razmišljanja na jednom kineskom ostrvu

KENET VAJT

u prevodu milene šafarik

Mui Wo (Zaliv rudnika srebra), to je jedan prolaz, blatnjavo rečno korito sa džunkama i sampanima, brvnarama na tendama, i gomilom radnjica. Ribe na sve strane, na plitkim zdelama, u korpama, suše se na suncu: deverike, listovi, cipali, jegulje... Uz tmurno ribarsko seoce koje se proteže dalje u krpež biljem obraslih površina leži peščana obala ovičena stablima tamariska.

Kada sam tamo stigao, bilo je lepo avgustovsko jutro, ali je mnoštvo plavih i zelenih vilinih konjica koji su leteli tamo-amo moglo značiti da se sprema bura... Ipak, još nije bilo drugog znaka sem tih insekata, ali baš kad sam izašao iz sela dunu vetar, raščupavajući tamariske, kovitajući lišće, dižući oblačić peska, a za njim dođe onaj vetar u koji sam uleteo na drumu za Južni Lantao, prolazeći usput pored centrale Kineskog električnog preduzeća. Energija i svetlost...

Negde na brežuljcima zakukurekao je pećao.

»Prolazeći za primerom onog starog sveštenika koji je, kao što kažu, prešao hiljade milja ne brinući se za hranu, i dospeo u stanje čiste ekstaze, otišao sam iz svoje razrušene kuće na reci Sumidi, avgusta prve godine Juokio (1684), uz zavijanje jesenjeg vetra...«

To je pisao Bašo, u svojim »Zapisima o kosteru izloženom nevremenu«.

Evo Bašovih pravila za »poetsko lutanje po svetu«.

- Uvek idite pešice.
- Uzimajte jednostavnu hranu.
- Ne noćite dvaput u istoj gostionici.
- Duboko se zagledajte u sebe.

Koračajući odmereno i skladno, licem prema vetru, osećao sam se sve više »suludim« dok sam išao tim južnim putem (koji je čas obilazio obalu, čas se peo brežuljcima, dok bi se samo za časak ukazalo more), a drhtaji ushićenja prožimali me od tabana do vrha lubanje. Možda će neko ko ovo čita pomisliti da preterujem; idem, jednostavno, putem uz obalu, i tu nema nikakvog uzroka za ekstazu. Pa dobro, mogu reći samo da vas ekstaza ne obuzima nagomilavanjem raznih uzroka; ona nastaje usled redukcija pre nego rezonovanja, a ja sam bio »ispražnjen« i hodao, sa vetrom oko sebe, i onim plavim letimičnim bleskom mora.

Obalskim putem
niko ne ide
ovoga oktobarskog jutra

— to je prva od »haiku«—pesama, koje će nicati kao korov celim putem...

Ići do kraja sveta, »putanjem« koji ne vodi nikuda«, kao što se kaže na sanskritu (lokari-rodhagaminipatipada).

Moj prvi »kraj sveta« na tom putovanju na tom putovanju za Lantao bila je jedna peščana, za mene bezimena obala. Takvu sam je i ostavio

Hodao sam tako oko dva časa kad je put, koji je neko vreme vijugao među brežuljcima, opet skrenuo ka moru, i ukazalo se plavetnilo vode, sa gomilom plavih ostrva.

Svukao sam se i udobno opružio na pesku, zagledan u more i ostrva, u plavetnilo. Ali ubrzo sam primetio živa bića oko sebe. Veliki rakovi, sa strašnim kleštima i pipcima, jurili su preko peska neverovatnom brzinom, pojavljujući se iz rupa i nestajući u njima — odjednom je jedan iskrasnio u blizini, nalik na noću moru sa ljuštrom. Teže mi je bilo da se usredsredim na plavetnilo, sa svim tim brzim gamizanjem oko mene... Zato sam obratio pažnju na rakove.

Primetio sam da oni krupni nisu bili sami. Kad sam bolje pogledao, video sam da još neka mala siva nevidljiva bića trčkaraju po tom sivkasto belom pesku.

Možda im je, iz bilo kog razloga, postalo suviše toplo, pa su se rakovi smirili i povukli u svoje rupe, a ja sam se opet vratio plavetnilu.

Za tren oka disao sam sporije od plime... Posle još nekoliko milja pešačenja vratio sam se na jenu drugu obalu. Ta je imala ime: Ceung Sa.

Na prilazu obali nalazio se dućan u brvnari: pošto sam bio gladan, prvo sam ušao tamo da nađem nešto za jelo. Posmatrao sam nekoliko jaja, kad mi je prodavac, znacima, ponudio da ih skuva. I tako sam, izašavši posle nekoliko minuta iz dućana, nosio tri kuvana jajeta i dve konzerve japanskog piva.

Ručao sam oslonjen ledima na stenu, dok se desno od mene sanjivo valjalo more.

Svuda unaokolo, mnoštvo vilinih konjica i leptira.

Pošto sam utolio glad, legao sam u hladovinu ispod stene i posmatrao more — blesak svetlosti u daljini, plavo—zeleno talasanje, i prštanje vodene prašine:

Ko nije posmatrao to iskonsko kretanje igru vetra na vodi talasanje prozirnu opnu uzdignutu ustreptalu i podstaknutu upornim vazduhom vijuganje spore moodulacije naleta beline bleštavu navalu vodene prašine padajuće talasanje usamljeno padajuće talasanje i stostruki žubor vode.

More i ja nikada se ne umorimo jedno od drugog.

Oko šest časova, išao sam prema sredini ostrva. Tmurna oblačnost spustila se na brežuljke — s vremena na vreme između njih se ukazao avion, da me podseti da svet ne pada samo pešacima — i osećao sam se kao sićušna prilika na nekoj slici pejzaža, recimo kao na Fan Kuanovim »Putnicima među planinama i rekama«.

Na jednom raskršću (odakle se prvi put spuštao ka Taj-O-u a drugi peo do Sam Vat-a), opazih onaj manastir. Kažem »onaj« manastir, jer sam, polazeći za Lantao, čuo za jedan, i znao gde se on otprilike nalazi. Ovo mesto je tome potpuno odgovaralo. I tako, kada sam gore u brdima ugledao žuti krov i crvenu kapiju, bio sam siguran da je to Po Lin, gde sam nameravao da prenoćim.

Peo sam se dalje između brežuljaka. Kad sam stigao do visine na kojoj je bio manastir, i sišao sa puta prešavši na vodeni put koji je vodio do njega, spustio sam ranac, i sedeo tu neko vreme na obronku brda — duvao je svež vetar, visoka trava se talasala — pa sam onda prevalio poslednje dve tri jardi.

Prošavši kroz crvenu kapiju, iznaničao sam se kad sam video da je to mesto pusto: bio je tu samo jedan kaluder koji je metlom čisto lišće, i jedna mačka sa zvončićima oko vrata, koji su zveckali kad bi se ona pokrenula.

Značima sam objasnio kaluderu da tražim hranu i prenoćite za tu noć. On je klimnuo

glavom, otišao po drugog kaludera, možda više upućenog u te stvari, i sve je bilo sređeno.

Posle otprilike četvrt časa, kada mi je onaj kaluder koji je čistio lišće pokazao svoju sobu, i pošto sam smestio svoje stvari na ležaj i spustio mrežu protiv komaraca, sedeo sam za stolom u manastirskoj trpezariji, a preda mnom se nalazila velika zdelca rezanaca sa pečurkama, celerom i bambusovim izdancima, i loncem čaja.

Na zidu su visile dve slike; na jednoj je bio Buda zadubljen u misli, na drugoj planinska kuća sa jednim borom, i nekoliko kaligrafskih svitaka papira.

Napolju je počeo da duva vetar, i od toga su zazvonila zvana na krovu hrama.

Izdubio sam veliku rupu u rezancima, i zalutao se na stolici pijuci čaj, kada je kaluder koji radi u trpezariji, očigledno želeći da upotpuni moje uživanje, doneo radio-tranzistor. Da mi učini zadovoljstvo, i da se ne bih pokazao nezahvalnim, uključio sam ga, i saznao da se tropska depresija (otuda oni vilini konjići, otuda onaj vetar) na 880 milja istočno od Manile kreće ka severu—severozapadu brzinom od 10 morskih milja; ali kad je posle tog obaveštenja počeo »veseli program« — »Ovo je vaš Veseli program!« (užasan glas, kao iz varijetea) iz Hong-Konga, isključio sam tranzistor, i izašao iz trpezarije u dvorište.

Napolju je vladala zelenkasta tama, vetar je hućao kroz borove, a mesec na mahove prosljavao kroz oblak. Ona mačkica je došla, zveckajući, dok su joj žute oči blistale.

Popeo sam se na krov iznad spavaonica, i sedeo u zelenkastoj tami, slušajući vetar među borovima.

Kad sam opet sišao u dvorište, onaj kaluder koji je čistio lišće uporno je zahtevao da mi pokaže baš onaj hram gde je u svetome grobu ležao buda. Prihvatio sam to, isto kao što sam prihvatio i onaj tranzistor. Kaluder je osvetlio hram, zapalio štapić tamjana, i rekao mi (pokazujući na svoj domali prst) da je buda od zlata. Pretvarao sam se da se tome divim. Kad smo izašli, kaluder me je upitao da li sam ja »Amelika«. Odmahnuo sam glavom i rekao »Sigulan«. Ali znao sam ja »Amelika«. Odmahnuo sam glavom i rekao »Sigulan«. Ali znao sam da nisam ni to.

Bio sam talasi koji se razbijaju na obali, vetar među borovima.

To jutro je time što sam otišao iz hrama-u-brdima, praćen vetrom i jednim jastrebom, posle obeda od pirinčane kaše, rezanaca i pasulja. Pošto mi je bilo rečeno da je hram Po Lin veoma posećen, i da u manastiru ima mnogo kaludera, počeo sam sumnjati da sam upošte bio u Po Linu. Ali to i nije bilo važno. Medutim, mene ipak zanimaju imena, pa sam zato, pokazavši rukama sve one odaje oko sebe, upitao kaludera u trpezariji: »Po Lin?« On je odrečno mahnuo rukom i glavom. »Luk Wo«, rekao je pa, pokazavši u pravcu brda, dodao: »Po Lin«. Pa možda ću večeras otići u Po Lin, ali trenutno sam nameravao da idem u selo Taj-O. Vetar je duvao, jastreb je lebdeo, a jutro je svitalo na drumu za Taj-O.

Taj-O je ribarsko seoce, čuveno po tome što je najbolje sačuvalo tradicije južnokineskih lada. Kad sam tog jutra stigao tamo, zatekao sam ribe koje su se sušile na poslužavnicima, jedna devojka se igrala »školicu« (upotrebljavajući narukvicu od perli), ljudi su pravili i krpili mreže, a žene prale plavu i crnu odeću.

Išao sam kroz selo, kad je odjednom počela da pada kiša, što se na japanskom naziva »beli pljusak«. Poslužavnici sa ribama za tren oka uneti su u kuće, a ja sam se sklonio u jednu malu poslastičarnicu, osmatrajući kako kiša brazda rečno ušće i prelazi preko sela poput srebrnog oblaka. Prestala je da pada isto onako naglo kao što je počela, ostavljajući namršto sebe dugu.

Ah, ta duga, to svetleće telo!

Išao sam, išao — uživajući u hodanju, nikud nisam žurio. Ali našao sam se u Po Linu oko podne, a ne uveče.

Ispostavilo se da je Po Lin u stvari veoma prometno mesto. Dok sam prelazio poslednji granični deo brdskog puta, kroz sve gušću maglu, pored mene je prošao jedan autobus.

A kada sam najzad stajao na manastirskom tlu, video sam da setamo nalaze dva autobusa, i da je sve prekriveno ljudima, Kinezima, Japancima, zapadnjacima, koji su fotografisali, slušali tranzistore, čekali na manastirski obed.

Kaluderi su već sedeli za stolom, odeveni u crno, pevajući crkvene pesme.

Uočio sam sve to, pogledao Budin život naslikan na zidu u malom hramu iza trpezarije, a onda potražio neko mirno mesto da pojedem banane koje sam za ručak kupio u Taj-O-u. Jedan pas došao je, legao pored mene, i zaspao. Prošla je grupa devojaka, podsmešljivo gledajući kako jedem banane; kasnije sam se upoznao s njima.

Kad sam završio s jelom, popeo sam se na breg iza manastira. Dosta daleko na bregu stajala je šarena Budina grobna humka, a neki mladić je osvežavao boje. Dalje gore bile su samo stene, i magla, sa letimičnim pogledom na suncem obasjano more i ostrva.

Tamo gore, voleo bih kada bih mogao reći da sam se upustio u temeljno razmišljanje koje se nije ticalo nepostojanosti stvari i nepostojanja bića, ali sam u stvari zaspao, kao pas.

Cim sam se probudio, pošao sam opet nizbrdo, i stigao na manastirsku kapiju kada je naišao neki autobus. Nadao sam se da ću ga uhvatiti. Verovatno je sad bilo već kasno popodne, ali da sam uspeo da malo dobijem u vremenu prevozeći se tim autobusom, mogao sam ipak da stignem pre mraka do obale kod Tung Cunga. Dok sam jeo banane, pomišljao sam da provedem noć u manastiru, ali sam odlučio da bih ranije bio na obali.

Grupa onih devojaka koje sam video već ranije, njih pet, bile su u tom autobusu, i ubrzo smo stupili u razgovor (»Iz koje ste vi zemlje?«), a jedna od njih je izuzetno pokušavala da me nauči kantonški (*sin-san*, čovek; *so-tze*, devojka), i govorila mi je kako je trebalo da joj ponudim bananu tamo u manastiru. Bila je lepa, ta mlada Kantonka, i zanimljivo je bilo slušati je. Između ostalog, kazala mi je da je pre godinu dana bila u Kantonu; začudilo ju je to što su svi nosili tamnoplavu odeću, bili kratko podišani, i devojke i mladići, i da su devojke bile veoma snažne, jele su uz svaki obed tri zdele pirinča.

Izašao sam iz autobusa negde blizu Ceung-Sa-a, i došao putem preko ostrva do Tung Cunga. Posle dva časa bio sam na obali.

Volim da budem tamo gde se susreću krajnosti, ili možda, pre, gde počinju da deluju komplementarnosti: kopno i voda, muškarci i žene, Istok i Zapad... gde se prekidaju granice, krivudanja nastaju i prepliću se, gde fizičko iskustvo dostiže takav stupanj gustine i žestine da ga možemo bezmalo nazvati »metafizičkim«.

Mesec je sijao gore među oblacima, okružen kolutom plavičaste i bronzane boje. Duvao je vetar, ali je bilo toplo. Proveo sam oko tri sta zaljubljen u to ostrvo — u pesak, talase, vetar, oblak, mesec — dugo i tajno.

Kad sam najzad zaspao, s ogromnim ponornom tišine u šupljini stomaka, nisam ništa sanjao.

Ujutru sam se probudio uz bledu huku talasa. Kad sam otvorio oči, imao sam utisak da se nalazim u Škotskoj. Sve je to ličilo na vedar plavi vetrovit dan u Zatonu Klajd. A onda sam ugledao jednu džunku.

Bilo je još rano jutro, i nigde se nije videla ni živa duša. Osim te džunke na horizontu. Pomislio sam da odem i malo plivam, ali sam to ostavio za kasnije, i prosto sedeo nepomičan:

*Još jedan dan
i belo sunce koje sija
na Istoku i Zapadu.*

[Iz dela »Lik istočnog vetra.«]

□ □ □